

STORTINGET

Representantforslag 145 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Terje Halleland, Dagfinn Henrik Olsen og Roy Steffensen

Dokument 8:145 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Terje Halleland, Dagfinn Henrik Olsen og Roy Steffensen om innføring av fritt skolevalg i hele landet

Til Stortinget

Bakgrunn

Fremskrittspartiet har som ideologisk utgangspunkt at elevene skal settes i sentrum i skolen.

Regjeringen Solberg vedtok kort tid før valget i 2021 nasjonale regler som innebar at fylkeskommunene enten må ha fritt skolevalg i hele fylket eller fritt skolevalg innenfor fastsatte inntaksområder. I november 2021 fjernet regjeringen Støre fritt skolevalg gjennom å oppheve de nasjonale reglene om karakterbasert inntak.

I motsetning til venstresiden mener forslagsstillerne at elevene selv bør få bestemme hvilken skole de vil gå på. Ved fritt skolevalg kan alle elevene søke seg til de videregående skolene de selv ønsker å gå på, uavhengig av hvor de bor eller hvor skolene ligger. Det er elevenes karakterer som avgjør hvilken skole de blir tatt inn på. For elever som er bosatt i fylkeskommuner som ikke har fritt skolevalg, er bosted avgjørende for hvilke videregående skoler de har mulighet til å søke seg til. Det mener forslagsstillerne er en ordning som er til hinder for elevene, som etter forslagsstillerne syn er de som til syvende og sist bør få bestemme.

Forslagsstillerne vil innføre helt fritt skolevalg og mener det er det mest desentraliserende grepet som kan

gjøres, for da flyttes makten bort fra politikere og over til hver enkelt elev.

Elevene har mistet makt

Rød-grønne flertall i en rekke fylkeskommuner har de siste årene fjernet fritt skolevalg for sine ungdommer. Viken og Vestland fylkeskommuner er eksempler på fylker som de siste årene har fått avviklet fritt skolevalg, med store konsekvenser for fylkenes ungdommer. TV2 viste i august 2021 blant annet historien til en 15 år gammel jente fra Sande i Sunnfjord, som gjennom flere år jobbet målrettet og hardt for å komme inn på idrettslinja på Sogndal VGS for å følge sin drøm om å satse på fotball. Til tross for et karaktersnitt på 5,2, ble hun nektet inntak som følge av at det rød-grønne flertallet i fylket avviklet fritt skolevalg. For å følge sin idrettsdrøm ble hun derfor nødt til å flytte til Fredrikstad på den andre siden av landet for å gå på en privat skole som tilbyr idrettslinje. Forslagsstillerne ønsker å gi personer som denne 15 år gamle jenta makten og mulighetene tilbake.

Mulighet for søknad på tvers av fylker

Forslagsstillerne vil også vise til at fylkes- og kommunegrensene ikke nødvendigvis best representerer naturlige bo- og arbeidsområder. For en elev bosatt i Sande i Vestfold og Telemark vil eksempelvis Drammen i Viken være et mye mer naturlig sted å søke skoleplass enn i eget fylke. Lignende eksempler finner man i alle landets fylker. Fritt skolevalg gir også elevene økt fleksibilitet, frihet og muligheter i slike tilfeller.

Ifølge regjeringens nettsider har i dag fylkeskommunene ulike inntakssystemer. Oslo, Rogaland og Møre og Romsdal har fritt skolevalg i hele fylket, mens Troms og Finnmark og Nordland er inndelt i henholdsvis fem og tre inntaksområder. Agder, Innlandet, Vestfold og Te-

lemark, Vestland, Viken og Trøndelag følger ulike varianter av nærskoleprinsippet. Elever skal fortsatt ha mulighet til søke på videregående skoler i andre fylker enn hjemfylket dersom de ønsker det. Fylkeskommuner som har ledig kapasitet, har plikt til å gi tilbud til søkere fra andre fylker, jf. opplæringslova § 13-3.

Forslagsstillerne mener fritt skolevalg i hele landet sikrer valgfrihet, slik at man ikke er prisgitt postnummeret sitt eller hvilket fylke man bor i. Ulike inntaksmodeller gir ulike forutsetninger som er til ugunst for den enkelte elev.

Økt sosial mobilitet

Fritt skolevalg handler minst like mye om retten til å velge seg bort fra nærskolen sin. Nærskoleprinsippet passer ikke for alle, og mange opplever at de nærmest blir tvunget til å gå på en skole de bare ønsker seg bort fra. Har du for eksempel blitt utsatt for mobbing på ungdomsskolen, kan det hende du ønsker å søke deg vekk fra nærskolen din for å kunne oppsøke et nytt miljø.

Videre mener forslagsstillerne at fritt skolevalg er med på å øke den sosiale mobiliteten og bidra til å redusere sosial segregasjon mellom skolene ved at den enkelte elev gjennom eget ønske og egen innsats kan velge skoler i andre geografiske områder enn sitt eget sosiale nærmiljø.

Forslagsstillerne har også tro på at fritt skolevalg vil gjøre at skolene må satse på økt innovasjon og kreativitet for å fremstå attraktive og tilby det beste tilbudet til elevene. Forslagsstillerne mener fritt skolevalg vil gi mer åpenhet og transparens om skolene og deres prestasjoner, da elever og andre interessenter kan sammenligne og vurdere forskjellige skolers resultater og tilbud. På denne måten vil skolene ha noe å strekke seg etter for å gi best mulig tilbud.

Skolene må få kjempe om elevene

Forslagsstillerne mener fritt skolevalg kan bidra til å øke konkurransen mellom skolene, noe som kan føre til bedre kvalitet og større tilpasning til elevenes behov og interesser. Det kan også gi elevene og foreldrene mer makt og ansvar i valget av skole for barna i sine familier, og dermed øke deres engasjement i skole-hjem-samarbeidet. Fritt skolevalg kan også føre til at skolene blir mer inkluderende og fokuserte på å oppfylle de individuelle behovene til elever med ulike bakgrunn og ulike ferdigheter.

Forslagsstillerne mener fritt skolevalg bør innføres i alle landets fylker. Samtidig er det viktig for forslagsstillerne å avgrense maksimal reiseavstand for den enkelte elev. Forslagsstillerne mener ikke at elever skal måtte ha unødig lang reisevei til skolen dersom de selv ikke ønsker det. Dette er imidlertid innretninger forslagsstillerne ønsker å se nærmere på gjennom innspill i høringen og behandlingen av forslaget. Det kan eksempelvis være mulig å se på en form for garanti for plass innenfor en lengre liste med ønskede skoler som man setter opp, eller innenfor eget fylke, dersom man ikke får sine toppønsker innvilget.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

Stortinget ber regjeringen innføre fritt skolevalg over hele landet.

23. februar 2023

Himanshu Gulati

Dagfinn Henrik Olsen

Terje Halleland

Roy Steffensen